

Маліновська К.В. (2025). Формування економічної культури у майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті: сучасні виклики та можливості./ Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації: матеріали VI Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 28-30 травня 2025 р.) / [ред.колегія: С. В. Кюрчев, В. О. Радкевич, В. М. Кюрчев та ін.]. – Запоріжжя : ТДАТУ, 2025. – 482 с.

**ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ
З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ
ПЕРЕВЕЗЕННЯМИ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ**

Карина Маліновська
аспірантка,
Інститут професійної освіти
НАПН України, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-9215-547X>

Анотація. Розкрито актуальність формування економічної культури у майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті в умовах модернізації української економіки та інтеграції до міжнародного співтовариства. Визначено, що економічна культура є складним багатокомпонентним явищем, яке охоплює знання, цінності, навички, установки та моделі поведінки, необхідні для ефективної професійної діяльності. Детально охарактеризовано когнітивно-знаннєвий, ціннісно-мотиваційний, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний і соціально-комунікативний компоненти економічної культури. Зроблено висновок, що її формування є важливою умовою підготовки конкурентоспроможних фахівців транспортної галузі.

Ключові слова: економічна культура, фахівці з транспортних технологій, компоненти економічної культури.

FORMATION OF ECONOMIC CULTURE IN FUTURE TECHNICIANS IN TRANSPORT TECHNOLOGIES AND ROAD TRANSPORT MANAGEMENT: CURRENT CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Abstract. The article reveals the relevance of forming economic culture in future technicians of transport technologies and transportation management in the context of the modernization of the Ukrainian economy and integration into the international community. It is determined that economic culture is a complex multi-component phenomenon that encompasses knowledge, values, skills, attitudes, and behavior models necessary for effective professional activity. The cognitive-knowledge, value-motivational, operational-activity, personal-reflexive, and social-communicative components of economic culture are characterized in detail. It is concluded that its formation is an important condition for training competitive specialists in the transport sector.

Key words: economic culture, specialists in transport technologies, components of economic culture.

Сьогодні Україна активно модернізує свою соціальну інфраструктуру та докладає зусиль для інтеграції в міжнародне співтовариство. Це вимагає оновлення та трансформації всіх економічних систем, зокрема транспортної галузі, де фахівці повинні реалізовувати стратегічні плани розвитку в різних секторах економіки [1]. Це зумовлено потребою підготовки конкурентноздатних фахівців у сфері транспортної галузі, які не лише володіють професійними знаннями та навичками, а й мають розвинену економічну культуру.

Особливої актуальності набуває формування економічної культури у майбутніх техніків, які здійснюють оперативне управління транспортними процесами, приймають рішення, що впливають на витрати, логістику та екологічну безпеку [4]. Низький рівень економічної культури може призводити

до неефективного використання ресурсів, порушення ринкових механізмів та зниження якості послуг. Натомість високий рівень економічної культури сприяє розвитку підприємницького мислення, відповідальності, оптимізації виробничих процесів та забезпеченню сталого розвитку транспортної системи [3].

Економічна культура майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є багатокомпонентним і багатоаспектним явищем, що охоплює систему знань, цінностей, установок, умінь і моделей поведінки, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері транспорту. Її компонентний склад можна детально розкрити через такі ключові складники:

1. Ціннісно-мотиваційний компонент

Відображає внутрішню потребу майбутнього фахівця дотримуватися економічно доцільної, етичної та соціально відповідальної поведінки:

- усвідомлення значущості економічної діяльності в загальному контексті професійної підготовки;
- сформованість позитивної мотивації до вивчення економічних дисциплін;
- готовність до раціонального використання ресурсів;
- повага до праці, економічних норм, правових вимог і соціальних стандартів;
- прагнення до професійного самовдосконалення у сфері економіки транспорту.

2. Когнітивно-знаннєвий компонент

Включає систему теоретичних і практичних економічних знань, необхідних для здійснення професійної діяльності. Зокрема:

- розуміння основ макро- і мікроекономіки;
- знання принципів ринкової економіки, конкурентоспроможності, ціноутворення, податкового регулювання;

- обізнаність у сфері економіки транспорту, логістики, фінансового обліку та планування;
- знання нормативно-правової бази щодо економічної діяльності в транспортній галузі;
- уявлення про економічну безпеку підприємства, витрати, прибуток, амортизацію, інвестиції тощо.

3. Операційно-діяльнісний компонент

Характеризується сформованістю практичних умінь і навичок економічної діяльності:

- здатність здійснювати економічний аналіз діяльності транспортного підприємства;
- уміння розраховувати економічну ефективність перевезень і логістичних операцій;
- навички ведення документації, пов'язаної з фінансами, витратами, калькуляцією;
- здатність застосовувати цифрові інструменти для економічного планування та управління перевезеннями;
- практичне вміння працювати з кошторисами, бюджетами, графіками рентабельності тощо.

4. Особистісно-рефлексивний компонент

Цей компонент визначає ступінь інтеграції економічної культури в особистісну структуру майбутнього фахівця:

- здатність до самоаналізу власної економічної поведінки;
- сформованість відповідального ставлення до фінансових рішень;
- критичне мислення щодо економічних процесів у галузі транспорту;
- уміння оцінювати наслідки власних дій з точки зору економічної ефективності та моральної відповідальності;
- самостійність у прийнятті обґрунтованих економічних рішень.

5. Соціально-комунікативний компонент

Відповідає за ефективну взаємодію у професійному середовищі з дотриманням норм економічної етики:

- вміння вести переговори з економічних питань;
- здатність аргументовано відстоювати економічні інтереси підприємства;
- культура ділового спілкування, вміння працювати в команді;
- толерантність до економічних точок зору інших фахівців;
- готовність до соціально відповідальної поведінки в професійній діяльності [2].

Отже, економічна культура майбутнього техника у сфері транспортних технологій є інтегрованим утворенням, яке охоплює не лише знання та вміння, а й систему цінностей, мотивів, поведінкових установок і особистісних рис. Її формування є запорукою підготовки сучасного фахівця, здатного ефективно функціонувати в умовах ринкової економіки, забезпечувати раціональне використання ресурсів, сприяти розвитку транспортної галузі та відповідати на виклики сучасного суспільства.

Таким чином, формування економічної культури у студентів, що навчаються за спеціальностями, пов'язаними з транспортними технологіями, є не лише вимогою часу, а й важливою умовою підвищення якості професійної підготовки та ефективного функціонування транспортної галузі в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Гаргаун Н. М. Методичні принципи формування економічної культури студентів технічних спеціальностей коледжів. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2019, № 2 (65). С. 383–391.

2. Маліновська К. Суть і структура економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті. *Professional Pedagogics*. 2024. № 1(28). С. 38–46.

3. Мельник О. Ф. Роль і місце природничих дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції. *Проблеми освіти*. 2015. Вип. 85. С. 140–147.

4. Nagayev V., Gerliand T., Kyrepin V., Nagayeva G., Sosnytska N., Yablunovska K. Pedagogical technology of management of students' educational and creative activities in the process of professional training of engineers. *IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*. 2021. P. 1–4.